

Romantiserende mystikk

Teater Grimsborken har tatt fatt i et verk fra verdenslitteraturen, og ved hjelp av enkle virkemidler har de skapt en stilsikker bilde- og lydreise, skriver vår anmelder, Elisabeth Leinslie etter å ha sett *Balladen Om Den Gamle Mannen* av Teater Grimsborken, i Oslo.

Anmeldt av Elisabeth Leinslie

Forestillingsnavn: Balladen Om Den Gamle Sjømannen

Spillested: Soria Under Moria, Oslo

Av Samuel Taylor Coleridge, gjendiktet til norsk av Geir Uthaug

Regi: Claes Krogsgaard Ericsson

Med: André Brunvoll, Markus Tønseth og Peder Opstad

Balladen Om Den Gamle Sjømannen (skrevet 1797-1799) er historien om en sjømann som er dømt til å vandre rundt resten av sitt liv og fortelle historien om sjøreisen som forandret hans liv. Det lange diktet er blant diktene som signaliserte et skifte i moderne poesi. De var begynnelsen til romantikken i England.

Moral

Når vi får høre den gamle sjømannens historie er det en bryllupsgjest som er tilhøreren. Han kan ikke annet enn å fengsles av hva sjømannen har å fortelle – og går følgelig glipp av hele bryllupet. Sjømannen opplever en rekke overnaturlige hendelser på sin lange reise. Både stormen som tar skuta til Antarktis, den lykkebringende albatrossen som han skyter, vindstilla de blir liggende i, og skipet som kommer mot dem i stilla, er hendelser omkranset med mystikk. Når så dette møtende skipet viser seg å være selveste dødsskipet, hvor både Døden og Liv-i-Døden holder til, blir det virkelig uhyggelig. Døden tar med seg hele mannskapet utenom den gamle sjømannen som Liv-i-Døden får – kvinnen som fryser blodet i årene på mennesker. Hun vil gi han en skjebne verre enn døden som straff for hans drap på albatrossen. Hans dom er å vandre verden rundt, fortelle sin historie og lære sine tilhørere en lekse:

He prayeth best, who loveth best

All things both great and small;

For the dear God who loveth us,

He made and loveth all.

Hvorvidt Teater Grimsborken er opptatt av å videreformidle moralen i Coleridges dikt er vanskelig å si, selv om de metafysiske dimensjonene ved verket får blomstre mot slutten av deres sceneversjon. De er også svært tro mot forfatteren. Teksten er bevart i sitt fulle, den står i sentrum for forestillingen og fortelles med intens innlevelse. Det er mye og tungt tekstmateriale og det kreves en god porsjon konsentrasjon skal man få med seg alt. Jeg måtte jukse litt og lese det igjen dagen etterpå for å forsikre meg om at jeg hadde forstått hva diktet dreier seg om.

Visuelt hørespill

Forestillingen tar form av et visuelt hørespill. Helt konkret tas vi, i del I, med inn i radiostudioet. Tre menn gjør seg klare til sending. De kommuniserer lydløst, kun med armer og mimikk som om de var på lufta allerede. Åpningsscenen skisserer et tydelig hierarki mellom mennene som vi tidvis ser igjen gjennom deler av forestillingen. Dette blir allikevel i overkant karikert og banalt for min smak.

Så lyser den røde lampen, og sendingen er i gang. Jeg får følelsen av at vi er tatt med 30 år tilbake. Teknikken i studioet er minimal, alle lydkulissene lages manuelt og live. Det er fascinerende å se hvordan de tre mennene er oppslukt av både tekstformidlingen og timingen på lydkulissene. Det er allikevel noe som ikke stemmer i dette studioet og med disse mennene. For det første er manusarkene de leser fra blanke, for det andre rives de stadig ut av det realistiske radiostudioet. Jeg legger ikke merke til akkurat når det skjer, men plutselig er de ute på en uforklarlig reise – som om de dras inn i og blir en del av historien de forteller.

Ved å la skuespillerne gå vekselvis ut og inn av den realistiske radiosettingen, tar Ericsson vare på det mystiske og uoppklarte i Coleridges tekst. Det er en fin måte å understreke tekstens form og stil på, og det hele er gjort med veldig enkle midler. Tre stoler, noen instrumenter, lommelykter et hvitt laken, en radiomikrofon og det klassiske røde ”on air”-lyset, er alt som skal til for å ta oss med i denne berg-og-dalbanen av følelser, mystikk og visuelle bilder.